

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ความต้องการของประชาชนต่อกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ของอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง รวมทั้งสิ้น 37,601 คน ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) คือ หาขนาดตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณทางสถิติของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727) จากนั้นทำการจัดสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล แล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากรายชื่อประชาชนในแต่ละหมู่บ้านของแต่ละตำบล จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามแบบปลายปิด และคำถามปลายเปิด มีทั้งหมด 5 ตอน โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS for Windows) คำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายถึงคุณลักษณะทั่วไป และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และปัญหาอุปสรรคในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวม และรายด้าน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter Method)

สรุปผลการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 7 ปี ขึ้นไป เข้ารับการฝึกอบรม 1 – 3 ครั้ง มีรายได้และทรัพย์สินอื่นๆ ทั้งหมดโดยรวมเฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท โดยแยกรายละเอียดได้ดังนี้ มีรายได้จากการทำนา ทำไร่ ทำสวนต่อปี ระหว่าง 10,001 – 30,000 บาท จากการขายสัตว์เลี้ยง การค้าขาย การรับจ้าง จากรายได้และทรัพย์สินอื่นๆ ต่ำกว่า 10,000 บาท

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีส่วนร่วมมากที่สุด ด้านการวางแผน รองลงมาคือด้าน การบริหารงานบุคคล ด้านรายงานผลการปฏิบัติงาน แยกในรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุด คือ การเข้าร่วมประชุมเพื่อพิจารณาและจัดลำดับความสำคัญของแผนพัฒนาตำบล

2.2 ด้านการปฏิบัติงาน/วิธีการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุด คือ การเข้าซื้อร้องขอต่อประธานสภาเพื่อให้สภา อบต. ออกข้อบังคับตำบล

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุด คือ การส่งเสริมสนับสนุนยกย่องเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานดีและมีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าในสมการทั้งหมด (Enter Method) ซึ่งเป็นวิธีการทางสถิติที่อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ 5 ตัว ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. ค่าแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตาม มีความสัมพันธ์พหุคูณ (R) = 0.802

2. กลุ่มตัวแปรอิสระทุกตัวร่วมกัน สามารถอธิบายผลที่เกิดขึ้นในตัวแปรตามได้ ร้อยละ 64.30 (R -Square = 0.643)

3. ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 4 ตัวแปร คือ 1) การเป็นผู้นำกลุ่มทางสังคม 2) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ 3) การได้รับข่าวสาร 4) การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน

4. ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 ตัวแปร คือ รายได้และทรัพย์สิน

4. ความต้องการของประชาชนต่อกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล รองลงมา คือ ด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน และด้านการประสานงาน ตามลำดับ

4.1 ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก โดยต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุดคือการช่วยส่งเสริมความสามัคคีลดปัญหาการขัดแย้งภายในองค์การบริหารส่วนตำบล

4.2 ด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก โดยต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุด คือ การรับทราบข้อมูลข่าวสารที่องค์การบริหารส่วนตำบลประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว

4.3 ด้านการร่วมมือประสานงาน อยู่ในระดับมาก โดยต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุด คือ การเสวนาหารือหารือให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลอย่างสม่ำเสมอ และการให้ความร่วมมือกิจกรรมต่างๆ ที่ อบต. จัดขึ้น

5. ระดับปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาอุปสรรคมากที่สุด คือ ลูกจ้างประจำวางตัวไม่เหมาะสมและไม่เป็นผู้ช่วยงานที่ดี รองลงมาคือ ลูกจ้างชั่วคราวขององค์การบริหารส่วนตำบลวางตัวไม่เหมาะสม และไม่ยอมมาทำงาน และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชาชนต่ำ จึงต้องประกอบอาชีพ ตามลำดับ

6. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จากข้อคำถามปลายเปิด ซึ่งได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในกระบวนการ

กระบวนการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 60 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แยกการนำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนเสนอแนะมากที่สุด คือ ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนาถนนหนทาง ไฟฟ้าสาธารณะภายในหมู่บ้านอย่างทั่วถึง รองลงมาคือ ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลชี้แจงรายละเอียด เกี่ยวกับแผนงานและโครงการดำเนินงานของ อบต. ต่อสาธารณะชนอย่างทั่วถึง และต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการด้านการจัดซื้อ/จัดจ้างงาน โครงการต่างๆ อย่างโปร่งใส และเที่ยงธรรมตามลำดับ

2. ข้อคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารงานบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชาชนมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ ขาดความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีการศึกษาต่ำ และขาดประสบการณ์ในการบริหารงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ ไม่มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการบริหารงานเพื่อองค์กร ส่วนใหญ่เข้าไปเพราะหวังผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง และการบริหารงานภายในองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นระบบแบ่งพรรค แบ่งพวก ทำให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้จากเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีประเด็นที่น่าสนใจพอที่จะนำมาอภิปราย เพื่อตอบข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า มีส่วนร่วมมากที่สุด ด้านการวางแผน รองลงมาคือด้าน การบริหารงานบุคคล ด้านรายงานผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับศึกษาของ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6) ซึ่งได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 8 ลักษณะ ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาคือ ความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชน และรัฐบาลให้ประโยชน์ได้ตลอดไป

และยังได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ถือว่าเป็นรูปแบบที่แท้จริงหรือสมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1. วางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผล และประการสำคัญคือ การตัดสินใจด้วยตนเอง
 2. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการ และการบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบ
 3. การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเอง และควบคุมสังคม
 4. การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นฐานเท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว หรือวัตถุก็ได้
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม มีจำนวน 4 ตัวแปร ดังนี้

2.1 การเป็นผู้นำกลุ่มทางสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ พิธิษณ์ บุญไชย (2528 : 212-214) ซึ่งได้ศึกษา “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรรมการสภาตำบล

และศึกษาเฉพาะกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง” พบว่า การมีส่วนร่วมในการทำงานของสภาตำบลได้แก่การเข้าร่วมประชุม ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมทำโครงการ ร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมพิจารณาเห็นชอบโครงการนั้น มีส่วนร่วมในงานสภาตำบลค่อนข้างสูง คือ กรรมการโดยตำแหน่ง และการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่งนั้น มีระดับสูงกว่ากรรมการสภาตำบลโดยการเลือกตั้ง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อารยา วัฒนกิจ (2525 : บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองที่เป็นผู้นำท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สูงกว่าผู้ปกครองซึ่งไม่เป็นผู้นำท้องถิ่น

2.2 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สอดคล้องกับการศึกษาของอารยา วัฒนกิจ (2525 : บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสูงกว่าผู้ปกครองที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ อาสาพร เกษทรัพย์ (2523 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนชุมชนของผู้ปกครองในเขตอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร” พบว่า ผู้ปกครองที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนชุมชนมากกว่าผู้ปกครองที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุสรณ์ สุวรรณสถิตกร (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการการสร้างงานในชนบท (กสช.) ปี พ.ศ. 2528 อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในโครงการการสร้างงานในชนบท (กสช.) ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับตำบล การเป็นกรรมการกลุ่มทางสังคมและประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าว ได้แก่ การติดต่อกับชุมชนภายนอก การได้รับข่าวสาร และระดับการศึกษา

2.3 การได้รับข่าวสาร สอดคล้องกับการศึกษาของบุญญฤทธิ์ เคนทวย (2544 : 141) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก : ของกรมโยธาธิการในจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนหนึ่ง คือ การได้รับข่าวสาร และระดับการศึกษา

2.4 การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาชี้ความสามารถในการบริหารงานพัฒนาของสภาตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คณะกรรมการสภาตำบลที่มีความรู้ความสามารถ มีส่วนช่วยส่งเสริมให้การบริหารงานพัฒนาของสภาตำบลมีขีดความสามารถสูงขึ้นมาที่สุด รองลงมาคือ ฐานะการเงินของสภาตำบล กลุ่มทางสังคมและการเมืองท้องถิ่น เทคโนโลยีและการเสถียรเพื่อส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบล ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ มุลินธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2540 : 43) ได้ศึกษารูปแบบและแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้วิเคราะห์และกำหนดรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาในพื้นที่ตำบลชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการศึกษาใช้องค์การพัฒนาและบุคลากรของภาคราชการในระดับพื้นที่ให้มีบทบาทเป็นแกนนำในการกระตุ้นและส่งเสริมการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในงานพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม AIC (Appreciation – Influence Control) มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าว โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนและบทบาทของกรรมการพัฒนาชุมชน ในการมีส่วนร่วมสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. จัดฝึกอบรมพัฒนาระดับตำบลให้ความรู้และทักษะในการนำการประชุมตามกระบวนการมีส่วนร่วม AIC (Appreciation – Influence Control)
3. จัดประชุมในระดับหมู่บ้านและตำบล เพื่อระดมความคิดเห็น ความต้องการของหมู่บ้าน และใช้ในการวางแผนพัฒนาตำบลประจำปี
4. รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ จากผลการดำเนินงานพบว่า พัฒนาการมีบทบาทในการที่กระตุ้นและสร้างกลไก กระบวนการที่จะนำประชาชนในระดับชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคิด และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วม AIC (Appreciation – Influence Control) มาพัฒนาให้เป็นเครื่องมือของพัฒนากรในการกระตุ้นชุมชนให้เข้าใจและสร้างความเป็นเจ้าของขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นกลไกการปกครองท้องถิ่นที่สมควรเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง

ส่วนของตัวแปร รายได้และทรัพย์สิน ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉอาน วุฒิกรมรักษา (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท พบว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแรง ออกเงิน วัสดุและร่วมเป็นกรรมการในปริมาณมากกว่าผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจน้อยกว่า ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการที่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยดังกล่าว น่าจะมีสาเหตุมาจากสภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมไทยมีความซับซ้อนมากขึ้นและลักษณะเป็นสังคมเปิด มีปัญหาทางสังคมเกิดขึ้นอย่างมากมาย ทำให้คนในสังคมจึงมักรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างพลังในการต่อรองให้รัฐบาลหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ทำให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่างๆ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการณรงค์เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะความต้องการผ่านตัวแทนของตนเพื่อดำเนินการ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากยิ่งขึ้น คนมีความรู้ และเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ของตนมากยิ่งขึ้น ทำให้ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น เพื่อตัวเองและส่วนรวมจะได้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น

3. จากการศึกษา พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมาก โดยพบว่าต้องการมากที่สุดในด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับหลักการและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ สมนึก ปัญญาสิงห์ (2532 : 275-276) ซึ่งเสนอไว้ว่า กระบวนการบริหารที่ทำให้ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมต้องยึดหลักการและแนวทางดังนี้

3.1 ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม หากกิจกรรมที่จะนำไปให้ประชาชนเป็นเรื่องใหม่ ก็ต้องใช้เวลาในการกระตุ้นแรงจูงใจและความสนใจให้ความรู้ความเข้าใจจนประชาชนยอมรับความจำเป็นและประโยชน์ในการกระทำกิจกรรมเหล่านั้น

3.2 กิจกรรมต้องดำเนินการในลักษณะกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน

3.3 แนวทางการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ในชุมชนต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่จะดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องพึ่งพาทภายนอก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกต้องมีการทุ่มเทในลักษณะการให้เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกเป็นเจ้าของกิจกรรม และต้องสามารถทำต่อไปเองได้ เมื่อการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง

3.4 กิจกรรมการพัฒนาที่นำเข้าไปในชุมชน ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ความพร้อมของชุมชน ความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน

3.5 การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนโดยทั่วไปจะสามารถรับทราบและยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้เร็ว และเป็นผู้นำที่ชาวบ้านมีความศรัทธาอยู่ในตัวอยู่แล้ว การเริ่มต้นจากผู้นำจึงเป็นไปได้เร็วกว่าประชาชนทั่วไป

3.6 ขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ต้องให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ขั้นต้นกล่าวคือ ร่วมหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุของปัญหา ร่วมปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมการวางแผน ร่วมการปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงาน จนถึงขั้นการร่วมบำรุงรักษาในระยะยาว

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะ Rajabhat Mahasarakham University

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษายิงจี้ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยเสนอแนะเกี่ยวกับผลการวิจัยและประเด็นเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอในประเด็นที่เกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้ที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้คือ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเม็ก อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

1.1 เป็นข้อมูลให้หน่วยงาน และผู้บังคับบัญชาสูงสุดขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง รูปแบบ วิธีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 เป็นข้อมูลให้ฝ่ายบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีแนวทางในการปรับปรุงวิธีการและรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในรูปแบบต่างๆเพื่อให้ทราบถึง รูปแบบ วิธีการและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับการบริหารงานด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การบริหารงบประมาณ บุคลากร เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ครอบคลุม กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่

2.4 ควรมีการศึกษาถึงความคาดหวังของประชาชนในการบริหารหรือการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำไปปรับปรุงการทำงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ตรงตามความต้องการและความคาดหวังของประชาชน ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University